

Dünya ve Türkiye’de Heteroptera Taksonu Biyo-çeşitliliği ve Çalışmalarına Kısa Bir Bakış

Suat KIYAK

Gazi Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü, Teknikokullar-Ankara/TÜRKİYE

E-posta: suat.kiyak@j-ht.org

ÖZET: Bu makalede dünya ve Türkiye’de Heteroptera taksonunun durumu, toplam tür sayısı ve Türkiye faunası üzerine çalışma yapan araştırmacılar hakkında bilgiler

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Heteroptera, tür sayısı, araştırmalar.

[Kiyak, S., 2019, Dünya ve Türkiye’de Heteroptera Taksonu Biyo-çeşitliliği ve Çalışmalarına Kısa Bir Bakış *J.Het.Turk.*, Special Issue:4-5]

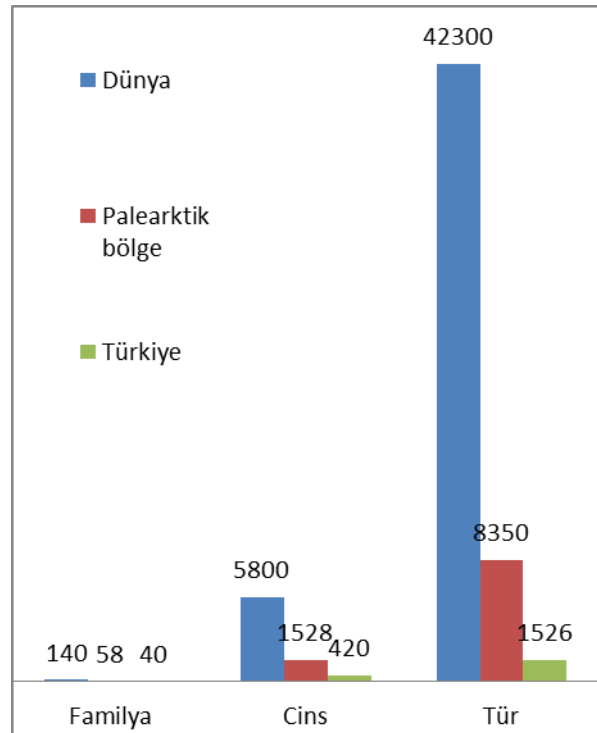
Genellikle Hemiptera'nın bir alt takımı olarak böcek sınıflandırmasında yer alan Heteroptera dünyadaki en büyük böcek gruplarından biridir. Heteroptera türleri Antarktika hariç tüm kıtalarda ve birçok adada yayılış göstermektedirler (Schuh & Slater, 1995). Heteropter’ler (75-)89 familya içerisinde yaklaşık 42.300 tanımlanmış tür sayısı ile önemli bir böcek taksonudur. (Schuh & Slater, 1995; Henry, 2009).

	Dünya	Palearktik	Türkiye
Familiya	140,(75-89)*		40
Cins	5.800	1.518	?
Tür	42.300	8.350	1.526

Tablo.1-Dünya, palearktik bölge ve Türkiye Heteroptera tür sayıları (*Henry,2009’a göre).

Henry (2009)'ye göre dünyada bulunan 40.000’den fazla tür 5.800’ün üzerindeki cinse ait 140 familyanın türleridir, palearktik bölgede ise yine Henry (2009) 'ye göre, Heteroptera'nın 1.518 cinsi ve 8.350 türü vardır. (Tablo.1, Şekil.1)

Korotyaev ve arkadaşları (2017) bu konuda: “Palearktik Bölge'deki böcek çeşitliliği, iyi gelişmiş doğal alanlara sahip olması, iklim çeşitliliği ve diğer coğrafi şartlardan kaynaklanmaktadır. Palearktik bölgede 200.000'den fazla böcek türü bilinmektedir – bu sayı dünyadaki toplam böcek türlerinin yaklaşık beşte birine karşılık gelir. Palearktik'teki bütün böceklerin yaklaşık yarısı Coleopter türleridir, özellikle de kuzey kutbu, belirli azı yüksek böcek taksonlarının baskınlığı ile karakterize edilir” demişlerdir.

Şekil.1-Dünya, palearktik bölge ve Türkiye Heteroptera familya, cins ve tür sayıları grafiği (*Henry,2009’a göre).

Dünyada bu alt takıma ait familya, cins ve tür sayıları grafikte (Şekil.1) verilmiştir. Türkiye faunasında, dünyadaki mevcut familyaların % 28,5’u, dünyadaki mevcut cinslerin % 7,2’si, türlerin ise % 3,6’sının tespit edildiği görülmektedir.

Palearktik bölge ile karşılaştırıldığında ise Türkiye faunasında; palearktik bölgede mevcut

olan familyaların % 68,9'u, mevcut cinslerin % 27,5'i, türlerin ise % 18,3'ünün tesbit edildiği görülmektedir.

Heteropterlerin; fitofaj, zoofaj yahut parazitik beslenen türleri vardır. Özellikle fitofaj türleri kültür alanlarında, ekinlerde önemli zararlara sebep olurlar. Mesela kimi zaman sürü oluşturan süne (*Eurygaster* spp.) ve kımıl (*Aeila* spp.) türleri ekinlere çok büyük zarar verirler.

Heteroptera'nın zoofaj türleri biyolojik mücadele açısından faydalı türlerdir, özellikle seracılıkta kullanılan türleri de vardır.

Ancak omurgalılar ve insandan kan emen, ekto-parazitik de beslenen türleri önemli bazı hastalıkların vektörü olarak parazitolojik öneme sahiptirler.

Sucul türlere gelince, onlar sucul ekosistemde besin zinciri açısından önemli olmakla birlikte bazı türleri, toleransları açısından su kalite indikatörü olarak bilinirler.

Türkiye'de Heteroptera faunası çalışmalarında özellikle 19. ve 20. yüzyıllar hem yerli hem de yabancı araştırmacılar tarafından ince-lenerek önemli bulgular elde edilmiştir.

Bu konuda çalışma yapan Hortvath, Fahringer, China, Hoberlandt, Wagner, Heiss, ilk aklı gelen yabancı heteropteristlerdir.

Önder, Karsavuran, Tezcan, Fent(2006)'e göre 2006 yılı sonu itibarı ile ülkemizde tür/alttür taksonlarına ait 40 familyanın 1.526 Hetero-

ptera türü tespit edilmiştir (Küçükbaşmacı, Kıyak, 2015).

Yerli araştırmacılarından ise; Lodos, Önder, Pehlivan, Aysev, Karsavuran, Tezcan, Dursun, Fent, Yıldırım, Küçükbaşmacı, Öz Saraç, Kıvan, Özgen, Bolu ve daha bir çok araştırmacının yayımlarını literatürde görmek mümkündür.

KAYNAKLAR

- Schuh R. T., Slater J. A., 1995, "True bugs of the World (Hemiptera: Heteroptera)" Cornell University Press, 336 pp, Ithaca.
- Henry T. J., 2009, "Biodiversity of Heteroptera, 223-263. In: Footitt RG, Adler PH (Eds) Insect Biodiversity", Science and Society Chichester, Wiley-Blackwell, UK, 632pp.
- Korotyaev, B.A., 2017, Konstantinov, A.S., Volkovitsh, M.G., In: In Footitt, F.G., Adler, P.H., (Eds.), Insect Biodiversity in the Palearctic Region (Chapter 7), Book, Wiley Online Library. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118945568.ch7> (31 ağustos 2019)
- Önder F., Karsavuran K., Tezcan S., Fent M., 2006, "Türkiye Heteroptera (Insecta) Kataloğu" Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri, 164s, İzmir.
- Küçükbaşmacı, İ., Kıyak, S., 2015, A Study on the Fauna of Heteroptera of Ilgaz Mountains (Kastamonu, Çankırı) With a New Record for Turkey, Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi Cilt 4(1) 1-33.